

MUZAFFER GÖKMAN, *Ahmet Rasim. İstanbul'u Yaşayan ve Yaşatan Adam. Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1989, 2 cilt 1002 sayfa. Yayınlayan: Çelik Gülersoy Vakfı. İstanbul Kitaplığı Yayınları. Biyografi Dizisi.

Türk kütüphanecilik dünyasında müstesna bir yer edinmiş olan sayın Muzaffer Gökman, kitaplar arasında geçirdiği yıllarını değerli eserler ile süslemesini ve içinde yaşadığı atmosferi araştırmacılar ile kültür adamlarına aktarmadan yorulmak bilmeyen ve hatta reddeden bir gayret ile çalışmaktadır. Şimdiye kadar meydana getirdiği eserler arasında Atatürk Bibliyografyaları ciltlerinden başlayarak, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ahmed Refik Altınay, Sadeddin Nüzhet Ergun üzerine yaptığı başarılı derlemeler kendisine hak ettiği mevkii yaratmıştı. Şimdi ise yeni bir konu ve kültürümüzün seçkin siması Ahmet Rasim üzerinde durmaktadır. Başlık da gerçekten esere konu olan kişi ile orantılıdır. İstanbul'un içinde iyi bir yaşam sürdürmüş olmaktan başka kalemi ile de sonraki nesillere aktarmak bakımından eşsiz bir görev yerine getirdi. Böyle bir araştırmacı da çok zaman inceleme konusu oldu, en sonda Gökman gibi bir kütüphaneci tarafından yaratılan muhalled bir eser ile ölümsüzleşmiş bulunmaktadır.

Eser iki cilt olarak hazırlanmıştır. Sayfaların birbirini izlemesi ve konular arasında bir bağ bulunması nedeniyle, tam bir bütünlük meydana getirmektedir. Çelik Gülersoy tarafından kaleme alınan "Sunuş" kısmı bir tek yaprak işgal etmekle beraber, büyük bir çabanın da başlangıcını haber vermektedir. "İstanbul ile ilgili kişilerin inceleneceği anlaşılan sonraki ciltlerin de bu eseri izlemesini geciktirmemesini dileriz İstanbul ile çok yakın bir bağı bulunan ve elinden kalemi eksik etmeyerek her fırsatta İstanbul'un bir yoresini canlandıran Ç. Gülersoy'un, bu çabasını bir an önce tamamlaması temenni olunur.

Muzaffer Gökman esere "Ahmet Rasim hakkında birkaç söz" ile başlamaktadır (s. 1-68). İlk anekdot, 1927 yılında Ankara'da İsmail Müştak (Mayokan) ile yaptığı görüşme ile ilgilidir. Geçirdiği bir mali bunalım üzerine Ankara'ya giden müellifin, durumu öğrenen Atatürk tarafından kabulü ile tamamlanır. Bu tarz nükteli ve anlamlı paragraflarla devam eden eser, 5. sayfadan itibaren Ahmet Rasim'in hayatını açıklamaktadır. Çocukluk ve tahsil hayatı hakkında kendi eserlerinde değişik düzeylerde bilgiler veren Ahmet Rasim'in bu yönü hakkında çok eser bulunmakla beraber yetiştiği devre ve ortam hakkında yeterli bilgimiz bulunduğunu söyleyemeyiz. Buna da sebep, kendisinin hemen bir şairlik yönü ile başlatılarak, rindane tarafına eğilmek alışkanlığından bir türlü vazgeçilmesidir. Bunun hakkında her türlü kalıntılar M. Gökman tarafından derlenmiş bulunmakta ve bulunması çok zor kayıtları düzenli bir şekilde esere dercetmiştir. Ahmet Rasim'in tarihçiliği de s.37-43 arasında derlenmiştir. Tarihçiliğimiz bakımından 4 ciltlik *Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi* adlı eseri ile tanınan A. Rasim'in getirdiği anlayış, sunma tarzı ve konuları tartışma yönü bazı yönleri ile de her zaman için değerini koruyacaktır. Olayları anlatırken aynı zamanda geniş notlar ile donatması esere bir kıymet kazandırmakla beraber bir karşılaştırmalı yayını yapılmamıştır. Sonradan yapılan yeni Türk harflerine çevirme girişimleri de hiç bir başarı sağlamadı. Gerçi, Ahmed Rasim'in yazılan günümüzde tarih olmuştur. Her bir sosyal ve siyasi hareket hakkında hemen gazete yazısı kaleme alan müellifin bu satırlarının şimdi unutulmuşluk girdabından kurtulup da birer özet halinde sonraki nesillere kazandırılması şerefi bir tek Muzaffer Gökman'a aittir. Yirmidört ana bölüm altında konuları tasnif eden araştırmacı, bunu yaparken kitap ve makalelerin özelliklerine değinmiştir. Bu arada Ahmed

Rasim'in mühim karikatür ve görüntülerini de ihmal etmemiştir. Böylece görüntüsü de ölümsüzleşen Ahmet Rasim'in ilk görüntüsü birinci cildin başındaki Münif Fehim tarafından yapılmış bir tablosu, en son görüntüsü de ölümüne yakın günlerdeki fotoğrafıdır. İstanbul'un şirin sayfiye köşelerinden olan Heybeliada ile özdeş sayılan Ahmet Rasim'in hatıraları daha başka eserlerde de kaleme alınmıştır. Fakat en önemlisi mühim bazı eserlerinin yeniden yapılan neşirleridir. Zaman zaman devlet ve bazan da özel yayıncılar tarafından gözden geçirilmiş yayınları yapılan Ahmet Rasim'in eserleri hemen okunmakta ve geniş bir okur kitlesi bulunmaktadır. Bazı edebiyat öğretmenlerinin de ödev olarak vermesi, kitaplarının satışını hızlandırmaktadır. Bu fırsattan yararlanılarak bu eşsiz müellifin karanlıkta kalmış yönleriyle, özellikleri zamanla ortaya konulacaktır. Türk Kurtuluş Savaşı sırasında yılmadan çok sayıda makale kaleme alan müellifin, İstanbul'da kalmakla beraber, Anadolu'dan gelen seslere kulak verdiği ve yığınlık içindeki aydınların içinde buldukları bozuk ruh haletinden kurtulmalarını ikaz etmiştir. Bunun karşılığı da, aktif bir politika içinde bulunmamakla beraber, devrin tek partisi tarafından İstanbul milletvekilliğine aday gösterilmiştir. Yeni kurulmakta olan cumhuriyetin meclisinde devrin ileri gelen bir fikir ve kültür adamının bulunmasına ön ayak olan devletimizin kurucusunun, sonradan daha başka kıymetli fikir adamlarının aktif politikaya atılmalarını teşvik etmiş ise de, gösterdiği yoldan azim ve sabırla yürüyenlerin sayısının pek fazla olmaması da dikkati çekiyor. Ahmet Rasim, kalemi ile yaptığı hizmet de her zaman için gerek edebiyat tarihi araştırmacıları, gerek İstanbul meraklıları ve bunların yanında tarihçiler tarafından da ele alınacaktır. Bu araştırmalar için çok yararlı kılavuz hazırlayan Muzaffer Gökman, kusursuza yakın bir şekilde hazırladığı bu eseri ile, Kâtib Çelebi ile başlayıp İsmail Saip Sencer'e kadar uzanan, sayıları çok az fakat eserleri ile çok parlak kariyer yapmış kütüphaneciler zincirine bir halka daha eklemiş bulunuyor. Pek az insana nasip bir çalışma şevkine sahip bulunan Gökman bu meziyetini, geride bıraktığı yıllara aldırılmadan çalışma aşkı ile birleştirince, ortaya her hali ile imrenilecek bir eser çıkarmış bulunmaktadır. Kendisini bu başarısından dolayı tebrik edecek kelime bulamamak endişesi içinde olmakla beraber hiç değilse küçük birtakım ayrıntılar ile henüz eline bu kitabı almamış olanları teşvik etmiş isem, kendimi mutlu sayarım. Ayrıca bu eserin neşrini sağlayan Ç. Gülersoy da medeniyet tarihimizin zenginliklerle dolu yönünü aydınlatmış kişinin eserini neşrederken, bu önemli katkısı ile de araştırmacıların ve İstanbul âşıklarının bir kere daha sevgisini kazanmış bulunmaktadır.

PROF. DR. MAHMUT H. ŞAKİROĞLU